

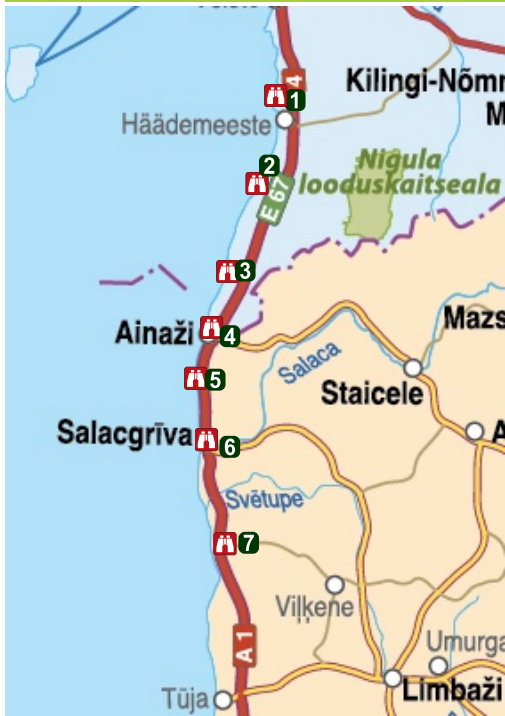

PUTNU VĒROTĀJIEM VIDZEMES PIEKRASTE

Ziemeļvidzeme aicina!

ZBR un tajā esošo dabas liegumu teritorijā drīkst brīvi staigāt, vērot dzīvniekus un ainavas, ogot, sēņot, sauloties, kā arī jūras akvatorijā – braukt ar airu laivām. Ar automašīnu drīkst braukt tikai pa ceļiem. Teļšu ceļšana un ugunsgrūdu kurināšana ir atļauta tikai šim mērķim paredzētās un labiekārtotās vietās (pie Veczemu klintīm, kempingu un tūristu mītnu teritorijā).

PUTNU VĒROŠANAS LABAS PRAKSES PRINCIPI

- Netramdi un lieki netraucē putnus
- Atceries, ka dabā visas putnu sugas ir vienlīdz nozīmīgas
- Saudzē putnu dzīvvietas
- Cieni citu cilvēku tiesības un nepārkāp savējās
- Nelieto binokli pludmalē, ja tur ir atpūtnieki
- Pieraksti savus novērojumus
- Dalies ar savām zināšanām pārdomāti
- Centies uzzināt vairāk

MARŠRUTA RAKSTUROJUMS

Maršruts paredzēts putnu vērotājiem ar automašīnu. Tas ļoti labi piemērots prasīgākajiem (ērtuma un pieejamo blakus pakalpojumu ziņā) un pieredzējušiem putnu vērotājiem. Vienlaicīgi šī būs īstā vieta, kur gūt iedvesmu putnu vērošanas vaļasprieka uzsākšanai vai pilnveidei, jo putnu te ir skaitliski daudz. Maršrutam pa vidu ir dažādas alternatīvas, ko pasākt līdzbraucējiem, ja putnu vērošana nav viņu aicinājums. Robežas šķērsošana Iklā (uzreiz aiz Ainažu mola stāvlaukuma) ir vairāk simboliska, taču atbilstoši noteikumiem pasei jābūt līdz.

Laiks: aprīlis, maijs un augusts, septembris, oktobris, taču arī pārējā gada laikā – atkarībā no laika apstākļiem un jūras līča aizsalšanas pakāpes.

Sākums: atkarīgs no dzīves vietas, taču pirmā apskates vieta būtu Ainažos – Ainažu mols.

Beigu punkts: Randu plāvas vai Vitrupes grīva.

Garums: 140 km no Rīgas vienā virzienā. Salīdzinot ar „Lielo jūru” mazāk nobraucamo kilometru, vairāk uzmanības putniem.

Aptuvenais laiks: viena diena. Uzmanības un atpūtas ziņā pārbaudīts variants ir ar nakšņošanu Ainažos un pilnu nākošās dienas veltīšanu putnu vērošanai.

Maršruta gaita: Ainaži - Treimaņi - Kābli - Hēdemēste - Randu plāvas - Salcgrīva - Vitrupe. Labāk iesākt agri no rīta Ainažos (1h), tad doties uz Igaunijas pusi (līdz pusdienai) – pusdienot Ainažos un tālāk doties uz cilvēku mazapmeklētajām Randu plāvām, atceļā pietājot pie Salcgrīvas, Svētupes vai Vitrupes grīvas.

Vietu pieejamība: viegli atrast un piebraukt ar automašīnu. Vērtīgākās vietas sasniedzamas ar kājām viena vai divu kilometru attālumā pa labiekārtotām takām.

Ceļa segums: neraksturīgi citiem Latvijas putnu vērošanas maršrutiem – visur asfaltēti ceļi – īsi laba zemes ceļa posmi Hēdemēstes apkārtnē.

Norādes: līdz Ainažiem pa ViA Baltica ceļu, Hēdemēstes virzienā pa veco Rīgas ceļu (Vana Riia mnt.) gar piekrasti. Pie takas uz Kuivīžu torni un Kābli torni ir informācijas stendi tieši ceļa malā. Uz torni Luitamā dabas liegumā ir brūnā norādes zīme „Hēdemēste rannaniit ja vaatlustorn”.

Alternatīvas: var arī vairāk laika veltīt trīs galvenajām vietām – Randu plāvām, Ainažu molam un Hēdemēstes putnu vērošanas tornim, citās nepiestājot. Vienmēr maršrutu var bagātināt ar kultūras vai dabas objektiem. Ar sabiedrisko transportu var ērti sasniegt galvenās putnu vērošanas vietas Ainažu apkārtnē un tad ar kājām doties vismaz līdz Salcgrīvai.

Der zināt! Putnu vērošanai nepieciešama laba optika – binoklis vai putnu vērošanas teleskops. Nevienu no maršrutam tuvākajām vietām optiku nepiedāvā īrēt, tāpēc būtiski pagādāt to pašiem. Ar optiku īpaši jāuzmanās uz Ainažu mola, kur akmeņi reizēm ir slideni vai gāzelējas. Katrs pats ir atbildīgs par savu un savu bērnu drošību maršruta veikšanas laikā!

Putnu vērošana piekrastē

APRĪKOJUMS

Putnu vērošanai pie jūras vispiemērotākais ir binoklis no 8x30 līdz 10x50 lielu palielinājumu komplektā ar teleskopu. Ar binokli ērti apskatīsiet interesējošo putnu baru, savukārt ar teleskopu jau konkrētāk noteiksiet putnu sugas piederību un citas nianšes. Izvēloties vismaz 20-kārtīga palielinājuma teleskopu svarīgi, lai ārējās lēcas diametrs būtu ap 80 mm – labāka gaismasspēja. Tāpat vēlams putnu noteicējs – patlaban labākais pieejams angļu valodā: Mullarney K., Svensson L., Zetterstrom D., Grant P.J. (2010). *The Most Complete Guide to the Birds of Britain and Europe* (2nd ed.). London: Collins.

Par putniem: www.putni.lv, www.lob.lv, www.dabasdati.lv, www.estbirding.ee, www.globalwitcher.com

TŪRISMA PAKALPOJUMI

Tuvākās naktsmītnes:

- Kābli Lapanina, (+372) 4465024
- Ainaži Helmi, 26582570
- Salcgrīva Kapteiņu osta, 64024930
- Salcgrīva Brīze, 64071717
- Salcgrīva Rokļi, 29218952
- Svētciemš Vējavas, 64071667
- Svētciemš Rakari, 64071122
- Vitrupe Korķi, 29239788

Veikali: Ainažos, Salcgrīvā, Kuivīžos, Svētciemā

Ēdināšana: Ainažos, Salcgrīvā, Rakari, Kapteiņu osta. Diennakts ātrā ēdināšana – Hessburger pie Ainažu pagrieziņa vai Salcgrīvas Statoil.

Bankomāti: Ainažos, Salcgrīvā

DUS: Ainažos, Salcgrīvā

Informācija:

- www.celotajs.lv, 67617600
- www.salcgriva.lv, 64041254
- www.limbazi.lv, 64070608

Putnu vērotāji Latvijā ar piekrastes zonu ir lutināti un 500 km garumā katram atradīsies sava iecienītā vieta, kur vērot bridējputnu migrāciju, jūras sugas sekļajos ūdeņos vai cerēt uz kādu retumu pēc lielajām vētrām. Vidzemes piekraste ir Rīgas līča austrumu krasts, kas putnotājiem labāk zināms no Skultes ostas līdz Ainažu piekrastei. Līdz šim iecienītākās putnu vērošanas vietas saistās ar Vitrupes ieteku, Randu plāvām, Salacas grīvu un Ainažu piekrasti. Taču tik pat interesantas un viegli sasniedzamas vietas ir tuvajā Igaunijas piekrastē ap Kābli un Hēdemēsti. Ainažos un putnu daudzveidības ziņā šis ir ļoti bagāts krasta posms, jo bez plašām piekrastes plāvām un upju grīvām, te sastopamas arī sekļas lagūnas. Kābli putnu gredzenošanas stacija – mūsu Papes analogs Igaunijā ir tikai 15 km no Ainažiem. Turpat blakus ir putnu vērošanas tornis ar 142 sugu diennakts (2005.gada 5.maijā) rekord, kam līdz šim Latvijā spējis pietuvoties vienīgi Kuivīžu tornis Vidzemes piekrastē (114 sugas diennakti).

Teritorijas lielākā daļa ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā un dabas vērtīgākajās vietās izveidoti dabas liegumi „Randu plāvas” un „Vidzemes akmeņainā jūrmala”. Te atrodas Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgā vieta Latvijā „Randu plāvas”. Dabas liegumos putnu vērošanai nav būtisku ierobežojumu – drīkst brīvi pārvietoties un vairākas vietas pat ir speciāli labiekārtotas. Seklo lagūnu krasts ar niedru zonām jau dabiski ietekmējis, ka vasaras karstumā putnu vērošanu (un pašus putnus) netraucēs pludmales atpūtnieki.

Ainažu mols

Kākaulis *Clangula hyemalis*

Neatliekamās palīdzības dienestu tālrunis: 112

Citus aktīvā tūrisma maršrutus meklējiet www.celotajs.lv!

Igaunijas puse ir Latvijas putnu vērotājiem mazāk zināma, lai arī ļoti populāra pašu igauņu vidū. Lielākā atšķirība no Vidzemes piekrastes ir piejūras pļavu plašumi Hēdemēstes ziemeļos, kas kļuvuši par stratēģisku zosu pieturvietu, īpaši pavasara migrācijas laikā. Bridējputniem piemēroto barošanās vietu daudzums te ir lielāks nekā Latvijas pusē. Vienlaicīgi iespējams veidot arī Igaunijā novērotu putnu sugu sarakstu.

1 Luitamā tornis pie Hēdemēstes – viena no labākajām putnu vērošanas vietām Rīgas līča piekrastē atrodas dabas liegumā, ko varētu tulkot kā „kāpu zeme”. Tornis meklējams aiz Hēdemēstes ciema – norāde uz jūras pusi. Automašīnu var novietot pie apmeklētāju un semināru centra (koka ēka ar niedru jumtu), kur atrodas arī sausā tualete un informācijas stends. Taka uz torni ved caur govju ganībām (aptuveni 500m). Tornis ir divstāvēgs ar slēgtu augšējo daļu un atveramiem logiem (labi stiprā vējā). Viegli pārskatāma plaša sēkļu un lagūnu apkārtnē, kā arī pļavas – priekšrocības ar teleskopu.

2 Kābli – jau kopš 1969.gada pastāvošā putnu gredzenošanas stacija atrodas tikai 15 km attālumā no Latvijas robežas. Putnu migrācijas laiks te sākas augusta beigās un turpinās līdz vēlam rudenim. Blakus ir divi torņi (zemāks pie pašas jūras un metāla konstrukcijas augstāks tornis ceļa malā pie murda). Līdz piekrastei ved neliela dabas taka ar

īpašu stāstu par te sastopamo smilšu krupi. Turpat ceļa malā ir neliels veikaliņš ar dažām putnu vērotājiem interesējošām lietām. Pie takas atrodas arī pavirši uzturēta sausā tualete.

3 Treimaņu mols – neliela, taču viegli pieejama un ātri apskatāma vieta. No vecā Rīgas ceļa jāgriežas pa kreisi aiz zivju pārstrādes ceļa. Ostai blakus ir asfaltēts stāvlaukums automašīnas novietošanai. 150m ceļš līdz molam un 250m pa pašu molu, kas ir zāļains, lai uz tā nosēstos kalnu ķēģis vai Lapzemes stērste. Liedaga daļa ir bagātīga ar algēm un seklu līci, netālu ap kanāliem arī plašs niedrājs. Vasarā te ir nūdistu pludmale – tad vajadzētu izvairīties no snaiķstīšanās ar binokli.

4 Aināzu mols – izcila vieta putnu vērošanai piekrastē. 1928. gadā vilcieni piekļūšanai ostā būvētais 850 m garais akmeņu mols ir pieejams no Latvijas pierobežas stāvlaukuma – K.Valdemāra ielas galā. No stenda ved koka laipu taka tiešā Latvijas/Igaunijas robežas tuvumā. Mola sākums viegli ejams, vēlāk akmeņi sajaukti haotiski – jāuzmanās! No mola gala viegli pārskatīt gan smilšaino Latvijas puses liedagu, gan Igaunijas niedrēm un dūņainiem sēkļiem bagātā klusāko piekrasti, kur putnu vienmēr ir vairāk. Labāk te būt no rīta, kad saule spīd no mugurpuses. Reizēm vērts pārstaigāt Latvijas piekrastes daļu pusotra kilometra garumā.

5 Randu pļavas – plašas piekrastes pļavas ar

seklām ūdens lagūnām, niedrājiem un dažiem krūmu puduriem. Kuivižu tornis ir Latvijas rekordists – diennakts laikā maijā te novērotas 114 putnu sugas (trešā daļa no visām Latvijā jebkad sastaptajām). Līdz tornim no stāvlaukuma ir 1,3 km garš taku un dēļu celiņu gājiens. Pa ceļam vairākas vietās iespēja pārskatīt jūras liedagu un novērot pļavas putnus. Pie torņa ir stends ar biežāk novērojamo sugu attēliem.

6 Salacas grīva – vieglāk pieejama un apskatāma Salacgrīvas dienvidu mola apkārtnē. Auto var novietot tiešā jūras tuvumā – stāvlaukumā Jūrmalas ielā. No tā līdz molam būs ejami aptuveni 450 m. Pa pašu molu iet nav nepieciešams, taču no tā paaugstinājuma labi pārskatāma liedaga zona ostas teritorijā, akvatorija daļa un jūra. Ziemeļu mols atrodas ostas zonā, kur nav liegts pārvietoties kājām. Šī vieta smilšainās pludmales dēļ putnu vērošanai ir mazāk interesanta.

7 Vitrupes grīva – te ir vērts pietāst pirms vai pēc garāka pārbrauciena – 10 minūšu atpūtai. No asfaltētā stāvlaukuma pie Vitrupes labā krasta vērts paiet tieši ietekas virzienā. Jau no attāluma var pārskatīt putnus, kas biežāk sēž uz smilšu sēkļiem iepretim grīvai. Te bieži ir cilvēki, kas jau patraucējuši putnus, taču ērtuma dēļ tomēr vienmēr vērts pietāst – vienā no simts reizēm Jūsu īpašā suga sēdēs tieši šeit.

NOVĒROJAMĀS PUTNU SUGAS

Pavasārī vērojama plaša migrējošo putnu kustība gar piekrasti, ligzdvietās dzied dziedātājputni. Jūras ūdeņos redzami biežāk novērojamie ūdensputni: gulbji, gārgales, gauras, gaigalas, kākauji, pīles. Piekrastē un uz sēkļiem vairāk redzami kajjveidīgie un tārtiņveidīgie putni un zīriņi. Iespēja novērot retāko zilrīklīti, Lapzemes stērsti. Pavasarī regulāri te novērotas dažādas Latvijā reti ligzdojošas vai ieceļojošas sugas.

Vasarā liela ūdens un ar piekrasti saistītu putnu daudzveidība. Vairākas sugas: Paugurknābja gulbis, Sāmsalas dižpīle, baltvēderis, meža pīle, cekulpīle, gaigala, lielā gaura, jūras krauklis, zivju gārnis, lielais ķīris, kajaks, sudrabkaija, melnspārnu kaija, cekulzīriņš, upes zīriņš, jūras zīriņš, mazais zīriņš, krastu čurkste, baltā cielava, ceru ķauķis, bārdzīlīte, niedru stērste un piekrastes pļavas grieze. Reizēm novērojami mūsu apstākļiem netipiski vasaratāji vai ieklejoņi. Vasaras beigās sākas masveida bridējputnu migrācija – vērojama visā piekrastē, īpaši labi dūņainās un sekla ūdens vietās.

Rudenī liela bridējputnu daudzveidība un skaits, vēlākā rudenī – arī zosu pārlidojumi. Lielākā skaitā novērojami plēsīgie putni – pārsvarā migrējam uz dienvidiem, naktī migrē pūces.

Ziemā uzmanība pievēršama neaizsalstošajiem ūdeņiem. Pārsvarā ziemojošās pīļu un gauru, retāk gārgaļu un alkveidīgo putnu sugas tālāk jūrā, piekrastē kajjveidīgie putni. Pārlikošanas vērti ir lielle niedrāji, kur tieši ziemā vieglāk novērot bārdzīlīšu bariņus. Jūrmalā regulāri sastaptas neraksturīgas ziemoņā sugas.

Apzīmējumi: ■ - suga novērojama regulāri, ■■■■ - suga novērojama neregulāri

Vērojamā suga	Vērošanas laiks											
	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jūn	Jūl	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
1 Kākauļis					■■■■				■■■■			
2 Gaigala					■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■			
3 Melnspārnu kaija					■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■			
4 Cekulzīriņš				■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■			
5 Smilšu tārtiņš				■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■			
6 Parastais šņibītis				■■	■■■■	■■■■	■■	■■■■	■■■■			
7 Trulītis					■■	■■	■■	■■■■	■■■■			
8 Gugatnis				■■	■■	■■	■■	■■■■	■■■■			
9 Ceru ķauķis				■■	■■	■■	■■	■■■■	■■■■			
10 Niedru stērste	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■	■■■■

Gaigala *Bucephala clangula* mātiņa

Cekulzīriņš *Sterna sandvicensis* jaunais putns

Smilšu tārtiņš *Charadrius hiaticula* jaunais putns

Parastais šņibītis *Calidris alpina alpina*

Trulītis *Calidris minuta*

Gugatnis *Philomachus pugnax* tēviņš kāzu tērpā

Niedru stērste *Emberiza schoeniclus* tēviņš vasaras tērpā

"Lauku ceļotājs"

Kalneciema iela 40, Rīga, LV-1046, Latvija
T: +371 67617600, F: +371 67830041
lauku@celotajs.lv, www.celotajs.lv

www.celotajs.lv

Teksts: Andris Klepers
Foto: A.Klepers, J.Jansons